

Епархија рашко-призренска осуђује ревизионизам и позивање на насиље над српским православним наслеђем на Косову и Метохији

Саопштење Епархије рашко-призренске Српске православне цркве

Епархија рашко-призренска Српске православне цркве изражава дубоку забринутост и снажан протест поводом запаљивих и крајње неодговорних изјава професор Јусуфа Буџовија и Енвера Реџе на ТВ „Коха“ и потом објављених на порталу „Коха“ 19. марта 2025. године.

Међу бројним неисторијским и спекулативним тврдњама, посебно се издваја једна која је у исто време скандалозна и опасна — тврдња господина Буцовија да је незавршену Цркву Христа Спаситеља у центру Приштине требало срушити одмах након рата. Објављивање такве изјаве у водећем косовском медију није само провокација, већ представља отворен позив на уништавање верских објеката и очигледан је облик говора мржње, који мора бити недвосмислено осуђен од свих који цене мир, верску слободу и културни суживот.

Црква Христа Спаситеља, иако незавршена због избијања рата, јесте освећени храм који припада Српској православној цркви. Позивати на њено рушење значи подстицати верску нетрпељивост, охрабривати брисање културног идентитета и изазивати додатне тензије у региону који и даље носи тешко бреме сукоба. Оваква реторика озбиљно подрива сваки напор ка помирењу и међусобном поштовању заједница на Косову. Она такође представља кршење основних људских права, укључујући право на слободу вероисповести и заштиту културног и верског наслеђа, загарантованих како међународним, тако и косовским законима.

Епархију подједнако узнемиравају и друге тврдње наведене у истом тексту, које нису само чињенично нетачне, већ опасно ревизионистичке. Негирање постојања српског народа у средњем веку од стране господина Реџе, као и одбацивање српског карактера средњовековних православних споменика на Косову и Метохији, историјски и научно је неодбрањиво. Такве изјаве су директно у супротности са обимном међународном академском литературом

и документованим историјским изворима. Постојање српске средњовековне државе, њених владара и развијеног црквеног и културног живота у Косову и Метохији представљају историјску чињеницу потврђену бројним повељама, архитектонским остацима и уметничким делима, који су одавно предмет проучавања и признања међународних стручњака у области историје и уметности.

Српска православна црква своје светиње на Косову и Метохији никада није доживљавала као нешто искључиво своје. Чувајући и штитећи ове светиње вековима, Црква их је увек сматрала и делом ширег културног и духовног наслеђа целог човечанства. Ови споменици не припадају само српским православним верницима, већ свим људима добре воље. Управо из тог разлога четири најзначајније српске православн светиње на Косову и Метохији — Манастир Пећка патријаршија, Манастир Високи Дечани, Манастир Грачаница и Црква Богородице Љевишке у Призрену — уврштени су на Листу светске баштине УНЕСКО-а. Штавише, због реалне и сталне угрожености њиховог опстанка, ови споменици се већ више од две деценије налазе на Листи угрожене светске баштине. Овај статус није додељен под политичким притиском, већ као последица њихове изузетне историјске вредности и потребе за хитном међународном заштитом, која је и данас актуелна и неопходна.

Тврдње које настоје да избришу српски православни идентитет ових светиња и присвоје их као албанску културну баштину не само да противрече документованим чињеницама и историјском континуитету употребе, већ су у отвореној супротности са законима Косова. Косовско законодавство јасно препознаје Српску православну цркву и њена имовинска и културна права. У то спадају и специјалне заштићене зоне око најважнијих и најугроженијих светиња, у чијем раду активно учествује и Црква преко Савета за спровођење закона о заштићеним зонама. Негирање овог наслеђа и идентитета, посебно у контексту изјава које су у супротности са самим косовским законима, показује опасан двоструки стандард и подрива владавину права.

Посебно забрињава тврдња господина Буџовија да је Мартовски погром из 2004. године био организован од стране српске владе, што представља грубу и опасно фалсификовање добро документованих догађаја. Ови нереди, који су у међународној заједници препознати као највећи излив насиља на Косову након рата 1999. године, несумњиво су били дело албанских екстремиста, подстакнутих запаљивим медијским извештајима и националистичком реториком. У тим данима ужаса спаљено је или тешко оштећено 30 српских

православних храмова и манастира, протерано је 4.000 људи — углавном Срба и Рома — уништено је на стотине кућа, а 19 особа је изгубило живот. Ове трагичне догађаје осудили су сви релевантни међународни чиниоци, укључујући КФОР, УНМИК и многе светске владе. Покушај да се данас, и то у дане када обележавамо годишњицу погрома, одговорност пребаци на жртве ових злочина представља не само вређање историјске истине већ и потпуно игнорисање људске патње. Истовремено, то указује на забрињавајућу тенденцију преписивања историје у правцу оправдавања прошлог насиља и потенцијалног охрабривања нових напада.

У овом контексту, Његово Високопреосвештенство Митрополит рашко-призренски Теодосије у недавним сусретима са специјалним представником Европске уније за дијалог Београда и Приштине, као и са другим међународним званичницима који посећују Косово, изразио је хитну потребу за јачањем институционалне и физичке заштите српских православних светиња и верника. Та потреба произилази из реалности трајне и отворене угрожености, што потврђује и недавно скрнављење испоснице Светог Петра Коришког код Призрена из XIII века. Незаконито копање булдожером око овог древног светилишта, чиме је нанета велика штета објекту и откривени његови темељи, представља отворен пример занемаривања, па чак и непријатељства локалних власти према не само српској православној већ и према културној баштини уопште. Овај вандалски чин, изведен без обзира на светост и историјску вредност локације, показује колико је српско православно наслеђе на Косову и даље угрожено и како се косовски закони не поштују од стране самих институција. .

Посебно је жалосно што је „Коха“, један од водећих портала на Косову, одлучила да објави и подржи овако запаљив и агресиван садржај. Давањем простора гласовима који шире мржњу, позивају на насиље и изврћу историјску истину, „Коха“ урушава сопствени углед и морални ауторитет. Уместо да доприноси култури мира, толеранције и међусобног разумевања — вредностима неопходним за будућност свих на Косову — овај медиј се отворено сврстава на страну оних који желе да продубе поделе и наставе конфликт. Нажалост ово није први пут да овај медиј објављује садржаје који негирају српску баштину и права српског народа.

Епархија рашко-призренска Српске православне цркве позива све одговорне институције, међународну заједницу и људе добре воље, како на Косову, тако и широм света, да одбаце говор мржње и историјски ревизионизам. Наслеђе Косова и Метохије није својина једне заједнице, већ заједничко наслеђе које

мора бити сачувано у истини, правди и миру. Време је да се то наслеђе заштити не само речима, већ конкретним делима која ће обезбедити поштовање достојанства и права свих верских и етничких заједница на Косову и Метохији.

Епархија рашко-призренска
Српска православна црква

21. март 2025. године

tvhram.rs